

СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ТВОРЧОСТІ СТУДЕНТІВ

***Сєдашова О.А., заступник проректора з науково-педагогічної
та виховної роботи Луганського національного аграрного університету***

Проблеми творчості та творчої особистості існували ще з давніх часів. Сьогодні проблема виховання і формування творчої особистості набуває виняткової актуальності. Особистість, що здатна мислити творчо, швидше й економічніше вирішує поставлені перед нею завдання, ефективніше долає труднощі, намічає нові цілі, забезпечує собі велику свободу вибору та дій, тобто в реалізації реалізує - найефективніше організовує свою діяльність. У рішенні цієї задачі особлива роль належить вихованню, насамперед – вихованню інтелектуальних творчих здібностей. Завдання виховання у цьому сенсі – не тільки сформувати умови якісної підготовки освіченої людини, фахівця, але й сформувати людину-творця.

Виховання, творчість, інтелект, інтелектуальна творчість, інтелектуальне виховання.

Постановка проблеми. Питання виховання творчої особистості у педагогіці, філософії та психології досліджені досить ґрунтовно та різнобічно. Творчість є нормою людського буття. Творчі здібності є у всіх, але творчий «генетичний скарб» сам по собі не відкриється, поки не виникне потреба у суспільства та не з'явиться можливість реалізації особистості. Творчість реалізується в інтелектуальній і духовній діяльності людини. Проблема формування інтелектуальної творчості студентів аграрних ВНЗ України потребує глибокого й системного наукового дослідження, тому що тільки науково обґрунтована педагогічна система, яка створена саме для потреб студентів-аграріїв спроможна забезпечити ефективний розвиток особистості майбутнього фахівця агропромислового комплексу шляхом формування його інтелектуально-художньої творчості, тим самим забезпечивши успішну реалізацію мети, цілей та завдань виховання. У «Національній доктрині розвитку освіти» [6] методологічною парадигмою сучасної діяльності людини проголошено творчість, оскільки суспільство вимагає інтелектуального, творчого потенціалу кожної особи, адже прогрес людства залежатиме від діяльності творчих особистостей. Ця постановка проблеми співпадає з потребами, які є у сучасній аграрній освіті України – підготувати не тільки кваліфікованого фахівця для агропромислового комплексу, але й, перш за все, людину, здатну творчо підходити до будь-якої справи, генерувати ідеї та створювати якісно нові продукти життєдіяльності. Категорія творчості поступово стає ключовою не лише для розуміння динаміки соціально-історичних процесів і перспектив розвитку особистості, зростання її етичної відповідальності, але й для осмислення побудови всього всесвіту, нерозривному зв'язку його творчого потенціалу з інноваційною діяльністю людини. З такої точки зору представляється природним проаналізувати логіку розвитку різних наукових поглядів на проблему творчості, зокрема інтелектуальної, систематизація яких могла б привести до формування цілісних новітніх програм з розвитку інтелектуальної творчості студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження проблем творчої особистості внесли такі видатні вчені, як Аристотель, Платон, Ф. Бекон, А. Бергсон, М. Бердяєв, В. Біблер, Д.Богоявленська, Л. Виготський, Л. Виготський, Г. Воллес, Ф. Гальтон, Д. Гілфорд, Де Боно, Т. Гоббс, В. Дружинін, П. Енгельмейер, І. Кант, В. Кудрявцев, О. Лібієр, Д. Локк, А. Маслоу, В. Моляко, Я. Пономарьов, К. Роджерс, Н. Роджерс, В. Роменець, С. Рубінштейн, Р. Стернберг, А. Танненбаум, В. Тепікін, Е. П. Торренс, М. Холодна, Ф. Шеллінг, Д. Юм, К. Юнг, О.Яковлева та ін. Проблему

інтелектуального розвитку досліджували такі сучасні науковці як Д. Богоявленська, Н. Бадмаєва, Є. Григоренко, Д. Зербіно. Вагомі результати досягнуті в дослідженні основних видів наукової творчості (В. Асмус, Ф. Баррон, Ю. Воробей, М. Каган, К. Кантор, А. Кармін, Б. Кедров, А. Пуанкаре, А. Ракітов, В. Степнін, К. Тейлор, В. Швирєв, М. Холодна, Б. Юсов, М. Ярошевський). Взаємозв'язок творчості та інтелекту, а також поняття «креативність» вивчали Д. Гілфорд, П. Торренс, М. Чиксентміхайї та ін. Але, не дивлячись на те, що проведено величезну кількість досліджень в області психології творчості, небагато є досліджень, присвячених розвитку інтелектуальної творчості молодій людині. Сьогодні немає єдиного уявлення про поняття творчого потенціалу особистості та умови творчої самореалізації у різних напрямках, зокрема майбутнього фахівця-аграрія.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Проблема вивчення сучасних педагогічних умов формування інтелектуальної творчості студентів існує та потребує істотного дослідження, систематизації та, внаслідок цього, формулювання теоретичних засад розвитку творчих здібностей студентів аграрних ВНЗ України, а також розробки методів практичного впровадження в навчально-виховний процес.

Формулювання цілей статті. Мета статті – дослідити сучасні педагогічні умови формування інтелектуальної творчості студентів.

Виклад основного матеріалу. Багато педагогів та психологів стверджують, що студентський вік є оптимальним для успішного розвитку різноманітних творчих здібностей. Прояви творчої діяльності різноманітні. Платон розробив першу класифікацію видів творчості - фізична, художня, технічна, наукова, суспільно-політична [4]. В.Тепікін виокремлює художню, наукову, технічну, спортивно-тактичну, а також військово-тактичну творчість. В. Моляко [5] говорить про наявність наукової, технічної, літературної, музичної, образотворчої, ігрової, учбової, побутової («домашньої»), військової, управлінської, ситуаційної («життєвської»), комунікативної творчості. Різноманіття видів творчості відображає потребу всіх сфер суспільства в прогресивних змінах і разом з тим багатство сутнісних сил людини. У зв'язку з цим ми виводимо нове наукове поняття, що є сьогодні актуальним для формування творчої особистості – *інтелектуальну творчість*. Поняття «інтелект» як об'єкт наукового дослідження було введено у психологію англійським антропологом Ф. Гальтоном у кінці XIX ст. Вчений уявляв інтелект як спадково зумовлену здатність. Послідовники Ф. Гальтона визначали інтелект по-різному, а саме:

- як здатність до навчання;
- як здатність оперувати абстрактними символами та відношеннями;
- як здатність адаптуватися до навколишнього світу.

Досліджуючи таке поняття як «інтелект», Гілфорд [1] говорить про дивергентне мислення, що визначається як тип мислення, який йде в різних напрямках. Дивергентні здібності (або креативність) – це здатність народжувати безліч різних оригінальних ідей в нерегламентованих умовах діяльності. Гілфорд виділяє параметри креативності інтелектуальної особистості (здатність до виявлення і постановки проблем; здатність до генерування великої кількості ідей; гнучкість; оригінальність; здатність удосконалювати об'єкт, додаючи деталі; здатність до аналізу і синтезу), що надало нам підставу вважати інтелектуальну творчість одним з найважливіших компонентів формування творчої особистості. Цей підхід також пояснює творчу природу інтелекту. Таким чином, доцільним є застосування *інтелектуального виховання* у ВНЗ.

Інтелектуальне виховання – це форма організації навчально-виховного процесу, яка забезпечує надання кожному студенту індивідуальну педагогічну допомогу, створює специфічні педагогічні умови з метою розвитку його інтелектуальних здібностей.

З метою вивчення необхідності впровадження інтелектуального виховання в аграрних ВНЗ України було проведено експериментальне дослідження рівня пізнавальної потреби студентів. При дослідженні було використано спеціально розроблену методичку. У тестуванні

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу, науковців, аспірантів і студентів
«Роль інститутів освіти та науки у формуванні інноваційної культури суспільства»**

взяло участь 320 осіб. Це студенти денної форми 1-6 курсів різноманітних спеціальностей аграрного профілю Луганського національного аграрного університету та ХНТУСГ імені Петра Василенка. Серед 320 осіб, що пройшли тестування, сильно виражена пізнавальна потреба була виявлена у 115 осіб (що дорівнює 36%), помірно виражена пізнавальна потреба - у 182 осіб (57%), слабо виражена - властива 23 особам (7%). Аналіз продемонстрував досить високий рівень пізнавальної потреби студентів аграрних ВНЗ – це означає, що 93% студентів прийшли до університетів саме за знаннями, прагнуть до них, 36% з котрих виявляють при цьому підвищену цікавість до отримання знань та формування професійних вмінь та навичок. Це говорить про готовність до подальшого особистісного розвитку в напрямку інтелектуальної творчості та креативного підходу до майбутньої професійної діяльності, процесу створення новітніх проектів, вдосконалення діяльності тощо. Цей аналіз дає ґрунт для того, щоб у аграрних ВНЗ створювати спеціальні педагогічні умови для розвитку інтелектуальної творчості студентів.

Одним з видів інтелектуальної творчості у аграрних ВНЗ є науково-дослідна діяльність студентів. Науково-дослідна робота студентів є однією з найважливіших форм навчально-педагогічного процесу. Наукові лабораторії та гуртки, студентські наукові суспільства і конференції, - все це дозволяє студентові почати повноцінну наукову роботу, знайти однодумців, з якими можна порадитися й поділитися результатами своїх досліджень. Так або інакше, дослідницькою роботою займаються усі студенти ВНЗ. Написання рефератів, курсових, дипломних робіт неможливо без проведення найпростіших досліджень. Але поглиблена наукова робота, займатися якою студента не зобов'язує навчальний план, охоплює лише деяких. Студент, що займається науковою роботою, відповідає тільки за себе; тільки від нього самого залежать тема досліджень, терміни виконання роботи, і чи буде виконана робота взагалі. Витрачаючи свій особистий час, студент розвиває такі важливі для майбутнього дослідника якості, як творче мислення, відповідальність і уміння відстоювати свою точку зору. З боку викладача потрібні добра увага та підтримка, без яких студент, особливо на молодших курсах, не захоче (та й просто не зможе) займатися «нудною наукою», якою здається майже будь-яка дисципліна на початкових стадіях її освоєння. У зв'язку з цим проблема стимулювання творчих можливостей студентів, формування потреби в творчості, творчого відношення до отримуваних знань, до професії, до дійсності висувається на перший план.

Науково-дослідна робота студентів у Луганському НАУ здійснюється у трьох основних напрямках:

- науково-дослідна робота в навчальному процесі;
- науково-дослідна робота студентів у позанавчальний час;
- науково-організаційні заходи: конференції, конкурси, олімпіади і т.п.

Об'єктивною основою для науково-дослідної діяльності студентів виступає взаємозв'язок наукового і навчального процесів. Вона в себе включає три послідовно взаємозв'язаних напрями, які дозволяють залучити студентів до творчості з першого курсу: навчально-дослідну роботу, науково-дослідну і виробничо-дослідну.

Слід зазначити, що на усіх факультетах ЛНАУ читаються курси, які пов'язані з науковими дослідженнями: «Введення в спеціальність», «Основи технічної творчості», «Основи наукових досліджень», «Методика наукових досліджень і патентознавство», «Основи наукових досліджень і технічної творчості», «Випробування будівель і споруд з основами наукових досліджень». Це дозволяє знайомити студентів молодших курсів з методиками, планом проведення наукових досліджень, допомагає в пошуку творчих завдань для досліджень.

Поза навчальним процесом студенти ЛНАУ займаються науково-дослідною роботою, беручи участь в науковій роботі кафедр та Студентському Науковому Товаристві Творчої Молоді (СНТТМ), що є розвинутою мережею студентських наукових гуртків. У ЛНАУ

СЕКЦІЯ 3

«Соціально-економічні аспекти управління якістю освіти і науки»

«Освітні інновації з позицій доступності та неперервності освіти»

функціонує 69 студентських наукових гуртків, в яких щороку бере участь понад 2300 студентів.

За ствердженням багатьох педагогів та психологів (Л. Виготський, О. Леонт'єв), юнацький вік є найсприятливішим для ведення наукової діяльності, тому що саме у цю пору формується особистість молодої людини і розвиваються її здібності. Але, відомо що юнацький вік характеризується й такими рисами, що обмежують можливості студентів у науково-дослідницькій діяльності: малий досвід, недостатність навичок, схематизм, однозначність висновків, узагальненість у логічному мисленні. Перш за все – вчорашні старшокласники, надходячи до університетів, абсолютно не знайомі з тим, як належить проводити науково-дослідницьку роботу, які є форми й види її здійснення і т. д. Уваги потребує й той факт, що успішне здійснення науково-дослідницької діяльності у юнацькому віці неможливе без керівництва наставника, оскільки в цей період студенти схильні до дезорганізованих дій, поспішних висновків, вони не мають достатніх навичок для проведення самостійного експерименту. Виходячи з цих недоліків, а також основної мети СНТТМ, якою є підвищення якості підготовки фахівців, сприяння розвитку наукової, винахідницької, іншої творчої діяльності та організаційної активності студентської молоді шляхом залучення її до наукової роботи, ми створюємо педагогічні умови для розкриття наукового та творчого потенціалу студентів. Ці умови в нашому розумінні починаються з підготовки науково-педагогічних співробітників, які мають відношення до організації наукової роботи студентів – керівників наукових гуртків, консультантів тощо. Для реалізації цієї мети у Луганському національному аграрному університеті була розроблена і впроваджена «Програма розвитку творчого початку молодого науковця», до структури якої входить «Методика роботи науково-педагогічних співробітників аграрного ВНЗ за умов формування наукового потенціалу студентів». У цій методичній розробці порушені питання, що розглядають проблему наукової творчості та особливості організації науково-дослідної роботи студентів. «Методика роботи науково-педагогічних співробітників аграрного ВНЗ за умов формування наукового потенціалу студентів» розроблена відповідно до Положення «Про Студентське Наукове Товариство Творчої Молоді Луганського національного аграрного університету». Ця методика запропонована для представників науково-педагогічного складу ВНЗ, які безпосередньо здійснюють керування науково-дослідною діяльністю студентів (керівники наукових гуртків і товариств, наукові консультанти, координатори тощо) - передусім учасників СНТТМ, які виявляють цікавість до наукової діяльності та бажання вести наукові дослідження. У навчальному курсі представлені питання, що розглядають проблему наукової творчості і особливості організації науково-дослідної роботи студентів. Університетські вимоги до підготовки фахівців в якості обов'язкового елементу включають вироблення навичок дослідницької роботи. Ефективне керівництво студентами при здійсненні науково-дослідної роботи в СНТТМ вимагає постійного підвищення рівня кваліфікації наукових керівників. Це обумовлено науковими технологіями, що безперервно розвиваються, особливо ІТ, інтелектуальним і психологічним станом сучасної молоді, що динамічно змінюються, а також постійно зростаючим вимогам до фахівців аграрного сектора, обумовлені появою новітніх зразків техніки та технологій. Звідси витікає, що науковий керівник повинен чітко розуміти, як виконувати наукові дослідження в кожній конкретній ситуації та як розкрити творчий науковий потенціал студента. У системі вищої школи склалася практика написання курсових проектів і робіт по певних наукових напрямках. Проте просування по наукових «східцях», як правило, відбувається за принципом копіювання або наслідування відомих методик. Цей шлях досягнення майстерності дослідника пов'язаний з великими труднощами. Нині неможливо знайти єдину апробовану методику розкриття наукового потенціалу, хоча, проте, структура будь-якої наукової роботи характеризується набором стандартних процедур. Запропонована методика носить міждисциплінарний характер і знайомить слухачів з пошуками нових

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу, науковців, аспірантів і студентів
«Роль інститутів освіти та науки у формуванні інноваційної культури суспільства»**

підходів до наукової творчості. Ціль курсу полягають у розробці та практичному використанні єдиної стратегії підготовки науковців ЛНАУ з числа студентів, магістрантів і аспірантів з урахуванням рівня світової науки та новітніх наукових технологій, що динамічно розвивається. Завдання курсу полягають у наступному:

- формування у науково-педагогічних співробітників уявлення про наукову студентську творчість і можливості організації студентської науково-дослідної роботи;
- навчання використанню методів і прийомів, що дозволяють ефективно створювати і розвивати студентську науково-дослідну творчість;
- формування уявлення про можливість використання основ психологічних знань в процесі рішення широкого спектру соціально-психологічних проблем, що стоять перед молодим науковцем або майбутнім професіоналом;
- підвищення рівня кваліфікації науково-педагогічних співробітників аграрного ВНЗ в умовах здійснення керівництва науково-дослідною роботою студентів.

Курс складається з восьми тем (див. табл. 1), які пропонується опрацювати з науково-педагогічними співробітниками аграрного ВНЗ за умов наступної роботи із студентами. Курс передбачає проведення семінарів, майстер-класів, творчих майстерень і надання інформаційного матеріалу, рекомендованого для подальшої роботи із студентами.

«Методика роботи науково-педагогічних співробітників аграрного ВНЗ за умов формування наукового потенціалу студентів» забезпечує розвиток педагогічної майстерності викладачів аграрного ВНЗ у напрямку розвитку наукової творчості студентів-аграріїв.

Відомо, що кожна студентська науково-дослідна робота повинна включати питання постановки завдань дослідження, теоретичні передумови, методику проведення експериментальних досліджень та обробки отриманих даних, а також аналіз результатів досліджень. Отже, ми маємо мету навчити студентів науковій творчості та сприяти оптимальній організації діяльності молодих учених. Ми вважаємо, що для дослідника-початківця важливо не лише добре знати основні положення кваліфікаційної роботи, але й мати хоч би загальні уявлення про методологію наукових досліджень. Студентові бракує досвіду в організації своєї роботи, у використанні методів наукового пізнання та застосуванні законів логіки. Науковець, що має широку ерудицію та творчі навички, в змозі критично осмислювати наукову інформацію, оцінювати її переваги й недоліки, знаходити власні рішення, висувати нові наукові ідеї, формулювати та перевіряти гіпотезу, використовувати різні методи наукового пізнання, працювати з науковими приладами, комп'ютерною технікою, проводити самостійно експеримент, накопичувати й аналізувати необхідні наукові факти, узагальнювати їх, систематизувати, теоретичний пояснювати, володіти навичками наукової організації творчої діяльності, оформлювати у вигляді завершених наукових робіт [2]. Також у рамках «Програми розвитку творчого початку молодого науковця» окрім «Методики роботи науково-педагогічних співробітників аграрного ВНЗ за умов формування наукового потенціалу студентів» увійшли спеціально створені методичні рекомендації для роботи зі студентами у напрямку наукової творчості, на основі яких розроблені та проводяться цікаві заняття, що знайомлять студентів з правилами ведення наукової діяльності та науковими засідками інтелектуальної творчості та власного творчого зросту.

СЕКЦІЯ 3

**«Соціально-економічні аспекти управління якістю освіти і науки»
«Освітні інновації з позицій доступності та неперервності освіти»**

Таблиця 1.

Методика роботи науково-педагогічних співробітників аграрного ВНЗ за умов формування наукового потенціалу студентів

№ теми	Назва	Зміст
Тема 1.	Методологічні основи наукової творчості	Визначення творчості та наукової творчості. Поняття творчості, варіанти та підходи. Алгоритм творчого процесу. Міждисциплінарність творчості. Взаємозв'язок репродуктивної та творчої діяльності в науковому пізнанні. Взаємозв'язок інтуїтивного, несвідомого та свідомого в науковій творчості. Креативність та її діагностика. Концепції креативності Дж. Гілфорда та Е.П. Торенса; концепція М. Волаха та Н. Когана; концепція С. Медніка; теорія Р. Стернберга; підхід В. Дружинина та Н. Хазратової.
Тема 2.	Психологія творчості	Проблема здатності до творчості. Концепція редукції творчості до інтелекту. Творчий процес: підготовка, інкубація, просвітлення, перевірка. Аналіз творчості. Навчання творчості. Психологічні особливості творчих осіб. Творча особа та її життєвий шлях. Проблеми моральної оцінки результатів наукової творчості. Соціальні та індивідуально-психологічні мотиви наукової творчості. Методи розвитку творчої особистості в процесі навчання та виховання.
Тема 3.	Роль психічних процесів у формуванні наукової творчості	Етапи обробки інформації. Психологія пам'яті та наукова творчість. Місце пам'яті в сфері пізнання. Короткочасна пам'ять (КЧП), об'єм КЧП. Довготривала пам'ять: структура та зберігання. Забування: теорія загасання, теорія інтерференції, ситуативне забування.
Тема 4.	Наукова творчість і уява, мислення, інтелект.	Коротка історія розвитку уявлень про уявні образи (уяві), функції уяви в науковій творчості. Мислення як вища форма пізнання. Особливості розумової діяльності. Мислення як аналітико-синтетична діяльність. Мислення як процес рішення завдань. Евристичний підхід до мислення. Характеристика основних розумових операцій. Формування понять. Приклади концептуальних завдань. Засвоєння правил. Асоціативна теорія. Перевірка гіпотез. Стратегії формування поняття. Формальне мислення. Ухвалення рішень. Види мислення. Конкретно-дієве (практичне), наочно-образне, абстрактне (логічне) мислення. Роль мислення в прогнозуванні. Імовірнісне, творче мислення. Індивідуальні особливості мислення. Основні якості розуму і особливості їх прояву в пізнавальній діяльності. Людський інтелект. Методи стимуляції творчого мислення: «Мозковий штурм» і проблема колективної творчості. Особові методи стимулювання творчого мислення (подолання внутрішніх заборон на самовираження почуттів, відчуттів, поглядів, цінностей і т. п.).
Тема 5.	Психологія наукового спілкування	Наукова комунікація та відкрите суспільство. Мала група як суб'єкт наукової творчості. Продуктивний конфлікт в малій групі. Молодий науковець: етапи соціалізації в науці. Служіння науці як найважливіший життєвий борг.

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу, науковців, аспірантів і студентів
«Роль інститутів освіти та науки у формуванні інноваційної культури суспільства»**

Тема 6.	Організація науково-дослідної роботи студентів, включених в навчальний процес	Основні види науково-дослідної діяльності. Навчально-дослідницька робота, вбудована в навчальний процес. Навчально-дослідницька робота, що доповнює навчальний процес. Науково-дослідна робота, що є паралельною навчальному процесу. Компоненти навчально-дослідницької діяльності: реферати, доповіді, курсові роботи, дипломні роботи. Специфіка їх підготовки та виконання.
Тема 7.	Організація науково-дослідної роботи студентів, що доповнює навчальний процес	Основні форми науково-дослідної роботи, що доповнюють навчальний процес: наукові статті, тези, патенти, наукові проекти. Специфіка участі в наукових, предметних гуртках. Специфіка проблемних груп, проблемних об'єднань. Специфіка проблемних студентських лабораторій. Специфіка участі в наукових і науково-практичних конференціях. Специфіка участі в конкурсах різного рівня (університетських, регіональних, всеукраїнських, міжнародних), олімпіадах. Специфіка участі у виконанні держбюджетної та договірної тематики кафедр.
Тема 8.	Прикладні методи роботи із студентами при веденні науково-дослідної роботи, що доповнює навчальний процес.	Основні терміни та поняття при здійсненні науково-дослідної роботи. Види конференцій. Як підготуватися до доповіді. Правила виступу перед аудиторією. Мультимедійна презентація. Види наукових журналів, альманахів, збірок. Правила написання наукової статті. Тези. Оформлення. Проектна технологія.

Заняття зі студентами проводяться на факультативній основі у вільних від основного навчального процесу година, за наступною тематикою: «Понятійний апарат у науці», «Основні види науково-дослідної діяльності», «Компоненти навчально-дослідницької діяльності», «Технологія створення проектів», «Алгоритм здійснення наукової творчості», «Роль психічних процесів у формуванні наукової творчості», «Уява в науковій творчості», «Індивідуальні особливості мислення», «Основні якості розуму і особливості їх прояву в пізнавальній діяльності», «Гіпотеза подвійного кодування інформації в пам'яті», «Теорія організуючих зв'язків Бауера (роль образів в навчанні та пам'яті)», «Концептуально-пропозиційна гіпотеза Андерсона і Бауера зберігання інформації в пам'яті», «Функціональна еквівалентність уявних образів за Шепардом», «Радикальна теорія образів». Вищевказана тематика передбачає теоретичне усвідомлення сутності наукової творчості, але для практичного стимулювання студентів аграрних ВНЗ до наукової творчості ми пропонуємо застосовувати активні практичні методи. Сучасні методи пошуку нових рішень дозволяють раціоналізувати різні сторони пошукової діяльності. Усі відомі методи рішення творчих завдань можна умовно розділити на дві групи за ознакою домінування в них інтуїтивних або логічних процедур та за ознакою відповідності їм різних правив діяльності. Перша група - це так звані евристичні (інтуїтивні або ірраціональні) методи, які спираються на активізацію творчої діяльності людини та розвиток її творчих здібностей на основі розвитку інтуїтивних процесів діяльності, фантазії, аналогій та ін. В цю групу входять такі методи, як «мозкова атака (мозковий штурм)», синектика, метод евристичних питань, метод емпатій (особисті аналогії), метод порівняльних стратегій, асоціативні методи. Застосування теорії синектики припускає використання усіх видів аналогій (прямі, символічні, особистісні). Застосування цієї теорії спрямоване на свідоме використання підсвідомих психічних механізмів, діючих в творчому процесі, на створення у студентів особистісне

СЕКЦІЯ 3

**«Соціально-економічні аспекти управління якістю освіти і науки»
«Освітні інновації з позицій доступності та неперервності освіти»**

значущих, смислоутворюючих мотивів наукової діяльності. Мотивація творчої діяльності при «мозковому штурмі» визначається двома чинниками: людина середніх здібностей може придумати майже удвічі більше рішень, коли він працює в гурті; прийняття будь-яких найнеймовірніших пропозицій, тобто студент має право на помилку, що знімає емоцію страху зробити її та розкріпачує мислення, уяву, створює позитивний емоційний настрій. При застосуванні такого методу як «гра» головним мотивом проявляється потреба людини перетворювати світ. У грі розвивається уява, мислення, оскільки учасник знаходиться в уявних ситуаціях перед вибором варіантів дії, вимушений прораховувати свої і чужі ходи. Істотними є і переживання, які супроводжують процеси мислення та уяви в ігрових ситуаціях, тобто почуття. Тому гра є незамінним засобом виховання мислення, уяви, почуттів. Прикладом гри можуть бути різноманітні рольові ігри ділової, технічної та іншої спрямованості. Друга група методів заснована на використанні оптимальної логіки аналізу технічного або іншого об'єкту, що треба удосконалити, закономірностей його розвитку. Тут діють логічні правила аналізу та синтезу, порівняння, узагальнення, класифікації, індукції, дедукції й так далі. Це раціональні, або логічні методи рішення творчих завдань. До них належать: морфологічний аналіз, метод багатовимірних матриць, алгоритм рішення винахідницьких завдань, функціонально-фізична методика конструювання. Усі ці методи можуть використовуватися як окремим студентом, так і творчим колективом.

У ЛНАУ для проведення практичних занять у рамках СНТТМ зі студентами аграрних ВНЗ ми пропонуємо використовувати евристичні методи, адже саме такі технології підходять для початкового рівня розкриття творчого потенціалу молодого науковця: «Пошук ідей методом прямої мозкової атаки», «Пошук ідей методом зворотної мозкової атаки», «Метод комбінованого використання мозкової атаки», «Пошук технічних рішень методом евристичних прийомів», «Метод морфологічного аналізу та синтезу технічних рішень» тощо.

Ефективним при розвитку наукової творчості студентів аграрних ВНЗ є застосування методу ділової гри з імітацією реальних виробничих умов з орієнтацією на спеціалізацію, яку вивчає студент. На цьому етапі зазвичай виявляються найбільш здібні студенти до занять науково-дослідною діяльністю, а уся студентська громада проймається духом захоплюючої гри, яка є стимулом до розвитку творчих здібностей.

Окрім колективних методик активізації творчого потенціалу молодих науковців-аграріїв корисним є і впровадження технологій особистісного розвитку. Науково-педагогічним працівникам, що займаються зі студентами науковою діяльністю, пропонується навчати студентів методам саморозвитку творчих здібностей. Сьогодні є багато методик, спрямованих на розкриття інтелектуального творчого потенціалу особистості. Автори найбільш відомих з них – В. Венгар, Р. Поу, С. Дж. Парнес. Саме ці дослідники присвятили свої дослідження обґрунтуванню методів, які дозволили відомим геніям зробити свої відкриття. Наприклад, науковці стверджують, що Ейнштейн міркував переважно за допомогою візуальних образів та відчуттів. Сам Ейнштейн вважав, що можна стимулювати появу глибоких та оригінальних думок, якщо надати повну свободу своїй уяві, не обмежуючи її традиційними умовними заборонами. Це явище дослідники називають «типовий потік образів» [3]. Таким методом при інтелектуально-пошуковій роботі користувалось багато дослідників, зокрема Леонардо да Вінчі, який писав: «Це не важко просто зупинитись по дорозі і подивитися на підтечи на стіні, чи вуглини у вогні, чи хмари, чи багноку... там ви можете знайти абсолютно приголомшливі ідеї... Це може показатись смішним і безглуздом, проте дуже корисним для того, щоб надихнути розум на різноманітні винаходи» [3, 112-113]. Можна використовувати безліч методів активізації інтелектуальної творчості: «Метод опису пейзажу», «Метод історій», «Метод фантазій», «Метод пошуку на дотик», «Метод простору-часу» тощо. Одним з методів, який буде корисним саме у студентському середовищі, є «Метод помічника», де помічником виступає саме наставник – викладач, який за допомогою вірно поставлених питань допомагає розкрити творчий

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу, науковців, аспірантів і студентів
«Роль інститутів освіти та науки у формуванні інноваційної культури суспільства»**

потенціал молодого дослідника. А для реалізації цього повинен бути готовим сам наставник – з цією ціллю ми ввели «Методику роботи науково-педагогічних співробітників аграрного ВНЗ за умов формування наукового потенціалу студентів», дію якої описано вище.

Висновки. Використовуючи методики, що покликані формувати інтелектуальну творчість студентів аграрних ВНЗ, ми реалізуємо ідею інтерактивного педагогічного спілкування «викладач-студент» на партнерському рівні, створюючи новітні педагогічні умови для розвитку інтелектуальної творчості. Однак поняття «інтелектуальна творчість» не може обмежуватися тільки науковою або технічною творчістю. Інтелектуальна творчість студента визначає його майбутню активну життєдіяльність, є основою для успішної соціалізації в суспільстві та ефективного функціонування на ринку праці, виступає критерієм його конкурентоспроможності, оскільки доведено, що інтелектуально-творча особистість швидко адаптується в реаліях сучасного світу, що постійно змінюються. Тож у аграрному ВНЗ повинні бути створені різноманітні умови для розвитку інтелектуальної творчості.

Список літератури

1. Guilford J. P. Creativity.//American psychology #15. – N. Y., 1950. - P. 444-454.
2. Брагинец Н. В., Ревенко И. И., Бахарев Д. Н., Богданов Е. В., Ермак В. П., Демченко В. Н., Брагинец А. Н., Лангазов В. В., Аль-Атум Мохаммад, Бахарева О. А., Вольвак С. Ф., Брагинец А. Н., Брагинец С. Н. Курсовое и дипломное проектирование по машиностроению в животноводстве, автоматизации ферм и перерабатывающих предприятий. Учебное пособие для студентов высших аграрных учебных заведений по специальностям «Механизация сельского хозяйства», «Технология производства и переработки продукции животноводства», «Пищевые технологии и инженерия»». – Луганск: Элтон-2, ЛНАУ, 2012. – 452 с.
3. Венгер В., Поу Р. Неужели я гений? – СПб.: Питер, 1997. – 320 с.
4. История философии в кратком изложении / Пер. с чеш. И. И. Богута.— М.: Мысль, 1994. – 590 с.
5. Моляко В.А. Психология творческой деятельности Текст. / В.А. Моляко. – Киев: Рад. школа, 1978. – 47 с.
6. Національна доктрина розвитку освіти / Сайт Міністерства освіти і науки України. Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/laws/Ukaz_Pr_347.doc

В статтє раскрыта необходимость использования технологий воспитания студентов аграрных ВУЗов в направлении развития интеллектуального творчества на примере внедрения новейшей методики «Программа развития творческого начала молодого учёного».

Воспитание, творчество, интеллект, интеллектуальное творчество, интеллектуальное воспитание.

**ADVANCED CONDITIONS OF TEACHING
STUDENTS' INTELLECTUAL CREATIVITY**

O.A. Siedashova

The article revealed the need for technology students' education in agrarian universities in the direction of intellectual creativity for example the introduction of modern methods of "Creativity Program for the Young Scientist".

Pedagogy, creativity, intelligence, intellectual creativity, intellectual education.